СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LIV. — Ч. 201. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 12. жовтня 1946. No. 201. New York and Jersey City, Saturday, October 12, 1946 Vol. LIV

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЧИ ЦЕ СПРАВДІ УКРАЇНА?—ПИТАЄ АМЕРИКАНСЬКИЙ ОЧЕВИДЕЦЬ

„Чи це справді Україна — питає в кореспонденції з Києва американський журналіст Джан Стром. Він з великим трудом і після піврічного старання був дістав від Сталіна дозвіл відвідати Советський Союз, а побачивши зруйновану і винуджену Україну, він ніяк не міг повірити, що це ця славна „медом і молоком текуча" земля. Єдине, що він бачив в Україні — це безмірна нужда, руїна, важка праця і незадоволений народ. Американському кореспондентові ніяк не може поміститись в голові, як це можливе, що в цьому „соціялістичному раю" українські жінки босі і голодні жнуть пшеницю на полях. Кореспондент, побачивши з якою пильністю українські жінки працюють на полі, привітав їх та пообіцяв переказати американським жінкам, як вони без комбайнів дають собі раду. Тоді одна з українок сказала: „І скажіть їм теж, що ми потребуємо хліба, бо ми не маємо що їсти". „Я заскочений показав на лану спілого збіжжя" — пише кореспондент. „Так — відповіла українка — але ми нічого з того не дістанемо". Кореспондент стверджує: „Український народ говорить більш отверто, чим будьякий інший, якого я зустрів. Вони не турбуються про те, що якийсь енкаведист підслухує за плечима, чого, як це мені здавалося, бояться росіяни".

СТАРИЙ МОСКВОФІЛ „ВОЗЄДНУЄ".

Асошіейтед Прес доносить, що полетів літаком до Москви Адам Филиповський, архієпископ російської православної дієцезії в Філадельфії, щоби переговорити з російським патріярхом Алексієм справи Російської Прав. Церкви в Америці. Кажеться, що його покликав патріярх Алексій у звязку з Все-Американським Собором згаданої Церкви, що має зачатись 19. листопада в Клівленді, та де має вирішитись остаточно справа „возєднання" Рос. Прав. Церкви в Америці з Москвою. Арх. Адам є сином галицького греко-кат. священика (москвофіла). Будучи гімназійним учеником покинув Галичину і прибув до Америки і тут від десяток літ поширював, головно серед лемків, москвофільство та поборював українство, що й далі робить.

НЕПОПРАВНІ.

Щойно закінчилася в Чікаґо 44 конвенція польсько - американської, католицької запомогової організації „Зєдночене". В резолюціях конвенції є домагання „привернути Польщі давні, як історичні, так і етнічні границі".

"UKRAINIAN AUTHORS".

Під таким наголовком появилась у Канаді заходами Комітету Українців Канади перша Читанка (Reader). У вступі пише проф. Дж. В. Симпсон, що у цій читанці є „вимки з української літератури", призначені для тих, що хочуть вивчити українську мову. Далі кажеться, що книжка припаде до вподоби в першу чергу тим, що звязані родинними звязками з Україною, але повинна звернути на себе увагу теж і тих любителів красного письменства, що розуміють, який то чар захований в оригіналі, якого ніяк не можна віддати перекладом. У книжці є оброблені такі вірші як „Заповіт" і „Гамалія" Шевченка, „Каменярі" І. Франка та його „Лис Микита", „Наталка Полтавка" І. Котляревського й т. п. Книжка пристосована до навчання в університеті. При кінці книжки подано переклад деяких українських слів і фраз, що їх рідко вживається, чи які питомі письменникам, що їх твори використано для книжки. Ціна книжки $1.50. Замовляти: *Ukrainian Canadian Committee, 701 McIntyre Block, Winnipeg, Manitoba.*

ВЧАТЬ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ В 47 КАЛЕДЖАХ.

Американсько - Російський Інститут оголошує, що цього року отворено курси російської мови в 47 американських університетах і каледжах. В Колombійськім Університеті в Ню Йорку є цього року 11 курсів російської мови, а 12 курсів і семинарів для науки російської історії, економіки, літератури та офіційної, советської ідеології.

„ПРАВО" ВИМАГАТИ І „ОБОВЯЗОК" СПОВНИТИ.

Литовсько-Американська Рада відбула в другій половині вересня річні збори в Вашингтоні, на яких обговорено положення у Литві. В резолюції нарад сказано, що „народи Литви, а теж Латвії, Естонії та інших країв що є в советській неволі", мають „право" вимагати, щоби переможці сповнили свої зобовязання та держалися принципів Атлантійського Чартеру. Далі сказано, що є „обовязком" Обєднаних Держав привернути свободу згаданим поневоленим народам. Предсідником Ради є Леонард Сумутіс з Шікаґо, а секретарем д-р П. Ґріґайтіс, теж з Шікаґо.

В ПАРИЖІ ВИРІШЕНО СВОБОДУ ПЛАВБИ І ТОРГОВЛІ ПО ДУНАЮ

На пленарній сесії Мирової Конференції в Парижі дня 11-го жовтня ухвалено мировий договір, в якому теж включено американську клявзулю про рівні права плавби і торгівлі по Дунаю для всіх обєднаних держав. Підчас голосування советські делегати, як звичайно, голосували проти. Молотов зголосив свої застереження і заявив, що Советський Союз продовжуватиме свою опозицію в цій справі.

УКРАЇНСЬКА ВИСТАВА.

Українські скитальці, що знайшлися в Форалбергу (Австрія), влаштували в місті Бреґенсі виставу народнього мистецтва і домашнього промислу. Виставою занялося жіноцтво, зорганізоване в Союзі Українок, при допомозі українського відділу Суспільної Опіки. Виставу відкрито 4. серпня. Були заступлені різнобарвні вишивки, альбуми, жіночі торбинки, різнородні різьбарські вироби-дерворити, килими, образи, герби, хрести, а окремо розложено вироби мистця Юрія Кульчицького та різних майстрів долота: П. Кузьмича, В. Бровара, М. Татарка.

ПРОТИ Б. ЛЕПКОГО.

„Радянська Україна", видавана в Україні українською мовою, але в московському дусі, заатакувала, між іншим, теж і відомого українського письменника і поета, Богдана Лепкого, за його повість „Мазепа", в якій він виступає проти московського царя Петра І., себто цього „першого", що, як писав Т. Шевченко, „розпинав нашу Україну". Якийсь Леонід Лімниченко зарахував Лепкого за цю його повість до „маскарадного дрантя українського, німецького націоналізму".

КОМУНІСТИ ПРИ ДАВНІЙ РОБОТІ.

На американському континенті перебуває д-р Владко Мачек, селянський провідник з Хорватії, відомий демократ, що як такий мусів піти на скитальщину, щоби врятувати життя. Промовляючи на конвенції канадійських хорватських демократичних клюбів у Гамилтоні, він виступив гостро проти диктаторського режиму Тіта в Югославії. Це було причиною, що як йому справляли бенкет, то перед будинком зібралася комуністична товпа і йому відгрожувалась. Треба було 10 полисменів для охорони будинку і Мачека. Як видно, то комуністи беруться уже за давні хуліганські методи розбивання віч і голов.

„СОВЕТСЬКИМ АГЕНТАМ ДОРУЧЕНО ВИХАТИ З АМЕРИКИ".

Під такими і подібними заголовками американська преса повідомляє, що сталінська делеґація на Словянський Конґрес, між ними і т. зв. „культурна делеґація" зі Советської України, відмовились зареєструватись в департаменті справедливості як агенти чужої держави і тому їм доручено виїхати з Америки. Інтервенція советської амбасади була безуспішна.

МОНСІНЬОР ШІН ГОВОРИТИМЕ НА КОНСЕКРАЦІЇ.

На консекрації о. Д. Іванча на епископа-помічника владики В. Такача виголосить торжественну проповідь монсіньор Фултон Ж. Шін, відомий по цілій Америці проповідник і радійний промовець. Консекрація відбудеться в Пітсбурґу дня 5. листопада. Консекратором буде Кир Константин Богачевський, а співконсекраторами будуть: еп. Амвроз Сенишин і еп. Ніль Саварин.

НАРІКАЮТЬ НА ПОЕТІВ В СССР.

На нарадах у Москві нарікали, що не знайшовся в Советах ні один поет, що написав би гідний уваги вірш про „творчу працю нашого народу в змаганні виконати нову пятирічку". Таке передає з Москви Асошіейтед Прес.

„АДМІНІСТРОВАНІ ЗЕМЛІ".

Польська преса в Америці звертає увагу, що генеральний потсмайстер проголосив, що від 24. вересня б. р. вільно посилати пакунки до „тої частини Польщі, яку тепер адмініструє советський уряд". Листи і пакунки, кажеться далі, треба адресувати як такі, що ідуть до Советів. Ці області, це давні воєвідства: волинське львівське, тернопільське, станиславівське, Полісся, Вильно і т. д. Польська преса пише, що Совети називають ті землі „прилученими" до СССР, але член кабінету президента Трумана пише про них як такі, що є під „управою советського уряду".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Сумна роля „культурної делегації з України"

Департамент справедливости в Вашингтоні, в порозумінні з департаментом стейту чи на його поручення, припинив поїздку по Америці т. зв. „Культурної делегації з Радянської України". Членами цеї делегації є: ред. Лука Паламарчук, проф. Семен Стефаник, поет Андрій Малишко, та оперові артисти Зоя Гайдай і Іван Паторжинський. Їм заявлено: вертатись назад до СССР, або зареєструватись в департаменті стейту „чужинецькими агентами", в цьому випадку агентами Совєтського Союзу. Те саме відноситься і до шістьох делегатів, що їх вислала Москва на Конгрес Американських Словян, а між якими є теж Олександер Корнійчук, бувший комісар справ закордонних УРСР.

Реєстрацію, про яку тут мова, введено вчасі війни для обезпечення нашої держави перед шпигунством і пропагандою в користь ворога. Тому, що по війні уряд не робив з цеї вимоги ніякого вжитку, випадок, що тепер стався з делегаціями з СССР являється чимсь „надзвичайним". Це пізнати теж і по тім, що ця преса, що досі писала про „гостей з Совєтів", пише тепер про „червоних агентів".

Якою ж являється тепер в Америці отся „культурна делегація" з України? Яка її місія?

З голосів американської преси виходить, що ця місія наділі не є „культурна", але має цілком іншу ціль, та що тому вашингтонський уряд цю „культурну місію" припинив, зглядно наказав членам місії негайно Америку опустити, або зареєструватись в уряді як „агенти Совєтів".

Большевицькі У. Щ. Вісті представляють цей поступок нашого уряду як „недружній акт" у відношенні до українського народу. Вони намагаються представляти вислану Москвою українську „делегацію" тільки як „культурну", що вислана, щоб „кріпити підвалини тривалого мира" і навязати „дружні відносини" між американськими і совєтськими мистцями та між Злученими Державами і Совєтським Союзом. Такого наговоривши питають: „Чим пояснити поведінку департаменту справедливости у відношенні до делегації українського народу?" на це зараз відповідають, що „культурна делегація українського народу не уважає себе ніякими чужинецькими агентами"; що постанова департаменту справедливости **викликала** „прикре враження" в „українських громадах", де ця „культурна делегація" мала виступати; та що „український народ уважатиме поступок американської урядової установи недружнім актом".

Так пишуть московські ступайки з У. Щ. Вістей, а що думають американські українці, про це вже ми писали, а тепер ще додамо тільки дещо.

Американський уряд поступив розумно й справедливо. Своїм поступком він не завдав ніякого удару ні українському народови, ні Україні, ні українській культурі. Він тільки вдарив большевицько-московську, облудну пропаганду серед американських українців і американців взагалі. Він вказав своїм вчинком, що вислана Кремлем „українська делегація" не має на меті „культурної місії", а тільки вживає українську культуру на те, щоб нею притягати людей на концерти, на яких славиться Сталіна і цю політику Кремля — Москви, що держить терором народи в неволі, в цьому теж і великий український нарід.

Певно, що нам, американським українцям, прикро, що акт нашого уряду звязаний з українським іменем. Одначе як в Вашингтоні, так і взагалі в Америці, тепер уже добре розуміють, що тут не мається до діла з справжньою, українською делегацією, висланою українським народом. Тепер уже знають, що Кремль ужив тут українського імени не для добра України і українського народу, але на їх шкоду, таксамо, як це робить теж і на міжнародній арені, в Обєднаних Державах. Тут нема теж ніякого удару в українське мистецтво, ні теж у мистецтво цих двоє артистів з України, що сюди прибули. Це є удар, звернений тільки проти червоних агентів Кремля і це все. Не від українського мистецтва, а від агентів відмежував себе тут відразу весь свідомий український загал, ради добра краю, у якому живемо, як теж, що б такою поведінкою запротестувати проти **кремлівського** терору в Україні. Американські українці назвали тих „делегатів з України" відразу тим, чим вони — по волі чи неволі — дійсно є, себто назвали їх червоними агентами, насланими Сталіном. У цій назві не іде про українську культуру і пісню, що її співали артисти, але про похвали „делегатів" диктатурі, Сталіну і Кремлеві, про ганебне очернювання української скитальщини і ганьбування цього, що є звязане з геройськими змаганнями українського народу до повного визволення спід чужинецької, диктаторської й тоталітарної влади Кремля.

Сумна це роля, яку перебрала на себе „делегація з України" на приказ Кремля. Тому саме мусів прийти їй і сумний кінець на вільній землі Вашингтона.

ПРОТИ НЕСАМОВИТОГО БЕЗГЛУЗДЯ.

Філядельфійський „Шлях" з 5. жовтня б. р. помістив статтю скитальця П. І. під наголовком „Чи нещастя єднає?", в якій заторкнено дуже болючу й ще далі актуальну тему про „дух крамоли, партійности, незгоди і ворожнечі". Між іншим читаємо там таке:

„В нашому рідному краю по жахливих мордах большевиків, де в кожному місті й місточку на так маленьку країну були тисячі трупів, стали повторятись вбивства на спосіб большевицький і німецький Тим разом наші власні брати зачали робити свої власні партійні порахунки і то коби ще партійні. А то партійна короткозорість і несамовите безглуздя нищило зовсім невинних молодих хлопців, врятованих від большевицьких гонень. Замісць вивчити на еміграції, маючи спокійніший час, методи поступовання ворогів, відкрити пляни їх відносно нашого народу, зробити собі пляни праці й усталити спосіб поступовання зглядом окупантів, наші кандидати на провідників розсварились, принесли незгоду до батьківщини й зачали по большевицьки і німецьки розправлятись з рідними братами. Щоб як хто намагався виправдати наші недавно минулі блуди, ніколи не може вибілити помилок нашого **нерозуму**, зглядно нерозуму наших кандидатів на провідників народу. Їм треба ще довго читати з історії про наші крамоли, а відтак роздумувати над наукою з крамолів, а саме, що тих крамолів не вільно, на милість Бога, повтаряти, бо це блуд, нещастя, руїна для народу, Церкви, одиниць і загалу. Про це можна легко переконатися, перекидаючи картку нашої історії з 1939-1941 років, що є часом єдности, а відтак кинувши оком на другу сторінку цеї історії між роками 1941-1944".

ЗАЧИНАЮТЬ ПРИХОДИТИ ДО РОЗУМУ.

В Американськім Русскім Вістнику, що вживає по англійськи назви „Рошен" для назви газети і організаіції виходців з Закарпаття, пише Діоніз Князнін, що це був „нещасливий вибір" вживати по англійськи назви „Рошен". Вона вказує, пише Князнін, що її завели люди, що не знали історії свого народу.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.